

สำนักหอสมุด
Naresuan University Library

คู่มือมาตรฐานห้องสมุดสีเขียว

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร

รักษ์โลก

สารบัญ

มาตรฐานห้องสมุดสีเขียว

เรื่อง	หน้าที่
ที่มาและความสำคัญ	1
หมวดที่ 1 ทั่วไป	2
หมวดที่ 2 โครงสร้างพื้นฐานทางด้านกายภาพ	2
หมวดที่ 3 การจัดการทรัพยากรและพลังงาน	3
หมวดที่ 4 การจัดการของเสียและมลพิษ	4
หมวดที่ 5 การบริหารจัดการและการให้บริการห้องสมุด เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม	5
หมวดที่ 6 บทบาทของบุคลากรห้องสมุดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	6
หมวดที่ 7 เครือข่ายและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด	7
หมวดที่ 8 การประเมินคุณภาพห้องสมุดสีเขียวตามตัวชี้วัดที่กำหนด	8

ห้องสมุดสีเขียว ที่มาและความสำคัญ

ห้องสมุดสีเขียว หมายถึง ห้องสมุดทั้งภาครัฐและเอกชนที่จัดตั้งเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ ที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม มีการบริหารจัดการเพื่อการประหยัดพลังงานและรักษาสิ่งแวดล้อม สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้เตรียมความพร้อมเพื่อขอการรับรอง มาตรฐานห้องสมุดสีเขียว พ.ศ.2558 ตามประกาศสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ.2561 โดยการดำเนินงานนั้นเริ่มจากนโยบายในการบริหารและพัฒนาสำนักหอสมุดระยะ 4 ปี (2559-2563) ด้านบริหารจัดการของผู้อำนวยการสำนักหอสมุดที่เข้ารับตำแหน่งในวันที่ 26 มีนาคม 2559 ในด้านการอนุรักษ์พลังงานซึ่งเชื่อมโยงกับรอบแนวคิดตามนโยบายและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนามหาวิทยาลัยนเรศวรระยะ 10 ปี (2560-2569) ในกลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาวิทยาลัยไปสู่มหาวิทยาลัยสีเขียว (green and clean university) ในมาตรการที่ 5 พัฒนาด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม ภูมิทัศน์ แหล่งเรียนรู้ภายในมหาวิทยาลัยให้มีระบบที่เอื้อต่อการเรียน การสอน การวิจัย การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (The best place to live, to work and to study) สำนักหอสมุดจึงได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการดำเนินงานห้องสมุด มาตรการที่ 9 มีระบบบริหารจัดการสำนักงานสีเขียวของสำนักหอสมุด ของแผนยุทธศาสตร์สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร ช่วงแผนการพัฒนาศึกษาาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวรได้เข้าร่วมพิธีลงนามความร่วมมือทางวิชาการด้านการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว (1 พฤศจิกายน 2559 – 24 มิถุนายน 2562) ในวันที่ 2 พ.ย. 2559 ณ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และได้เสนอแผนพัฒนาห้องสมุดสีเขียว ประจำปีงบประมาณ 2560 หลังจากนั้นผู้บริหารและบุคลากรได้เข้ารับการฝึกอบรมมาตรฐานและเกณฑ์การพัฒนาห้องสมุดสีเขียว แนวทางปฏิบัติและวิธีการตรวจประเมินตามข้อกำหนดของมาตรฐานห้องสมุดสีเขียว ตลอดจนการศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาวางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงาน และการติดตามประเมินผล

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาห้องสมุดสีเขียว ต้องส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมและลงมือปฏิบัติให้เกิดผลลัพธ์ทางการลดการใช้พลังงานและรักษาสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานห้องสมุดสีเขียว ที่ประกอบไปด้วย 8 หมวด

หมวดที่ 1

ทั่วไป

แนวทางเชิงปฏิบัติ

- 1.1 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์
- 1.2 วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม เพื่อกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์
- 1.3 กำหนดขอบเขตการดำเนินงานตามมาตรฐาน

หมวดที่ 2

โครงสร้างพื้นฐานทางด้านกายภาพ และเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวทางเชิงปฏิบัติ

- 2.1 ศึกษาปัญหาและสภาพอาคารที่เป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- 2.2 มีแผนงานปรับปรุงโครงสร้างและวัสดุประกอบอาคารให้เอื้อต่อการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

หมวดที่ 3

การจัดการทรัพยากรและพลังงาน

แนวทางเชิงปฏิบัติ

- 3.1 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการตามมาตรการประหยัดไฟฟ้า น้ำ และทรัพยากร
- 3.2 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการลดปริมาณของเสีย
- 3.3 กำหนดให้มีข้อกำหนดและเงื่อนไขการว่าจ้าง (TOR) เพื่อควบคุมหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาใช้พื้นที่ภายในห้องสมุดให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- 3.4 กำหนดให้มีการสื่อสารและรณรงค์ให้ผู้รับบริการและบุคลากร ประหยัดไฟฟ้า ประหยัดน้ำ และทรัพยากร ตามแผนงานที่กำหนด
- 3.5 มีการกำหนดแผนงานและดำเนินการจัดซื้อ/จัดจ้าง สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- 3.6 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการบำรุงรักษาระบบต่างๆ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
- 3.7 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการรวบรวมและบันทึกข้อมูลปริมาณการใช้ไฟฟ้า เชื้อเพลิง น้ำ กระดาษ และอื่น ๆ โดยมีผลการรายงานผล พร้อมเปรียบเทียบข้อมูลย้อนหลังประจำทุกปี
- 3.8 กำหนดให้มีแผนงาน และดำเนินการด้านการส่งเอกสาร และเดินทางระบบรถร่วม หรือใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-Mail) การประชุมอิเล็กทรอนิกส์ (e-meeting)
- 3.9 กำหนดให้มีแผนงานและการประเมินปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก กิจกรรมการปรับปรุงวางแผนและมาตรการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และ/หรือการทำกิจกรรมชดเชยคาร์บอน

หมวดที่ 4

การจัดการของเสียและมลพิษ

แนวทางเชิงปฏิบัติ

- 4.1 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการจัดการขยะ โดยเลือกวิธีการจัดการที่เหมาะสม ลดปริมาณขยะ (reduce) การใช้ซ้ำ (reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (recycle) ความถูกต้องของการคัดแยกขยะ
- 4.2 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการจัดการน้ำเสีย วิเคราะห์คุณภาพน้ำเสีย ใช้น้ำยาทำความสะอาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลดปริมาณการใช้น้ำ หรือใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4.3 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการจัดการมลพิษทางอากาศ เช่น ฝุ่นละออง ไรฝุ่น เชื้อรา เชื้อแบคทีเรีย สารเคมี ควันบุหรี่ เขตปลอดบุหรี่ การจัดพื้นที่ให้อากาศ หมุนเวียนและถ่ายเทได้สะดวก ตลอดจนการจัดการเพื่อควบคุมเสียง
- 4.4 มีการดำเนินกิจกรรม 5 ส. อย่างสม่ำเสมอ เพื่อจัดพื้นที่บริการและพื้นที่สำนักงาน ให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย
- 4.5 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการเตรียมความพร้อมต่อภาวะฉุกเฉิน เพื่อป้องกัน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ระวังเหตุฉุกเฉิน เช่น อัคคีภัย อุทกภัย และवादภัย

หมวดที่ 5

การบริหารจัดการและการให้บริการห้องสมุด เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

แนวทางเชิงปฏิบัติ

- 5.1 กำหนดให้มีนโยบายการพัฒนาห้องสมุดสีเขียว มีการจัดสรรงบประมาณ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อกำหนดแผนงาน ติดตามประเมินผลและรายงานผลไม่ต่ำกว่าปีละ 2 ครั้ง
- 5.2 กำหนดให้มีแผนงานและการจัดกิจกรรมให้บุคลากรห้องสมุด ผู้รับบริการ ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและมีส่วนในการแสดงความคิดเห็น
- 5.3 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม ที่มีความทันสมัยและหลากหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่อง จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของรายชื่อทรัพยากรสารสนเทศทั้งหมด
- 5.4 กำหนดให้มีการบริการสืบค้นสารสนเทศ การสอนการรู้สารสนเทศ และการส่งเสริมการใช้สารสนเทศ รวมทั้งบริการยืมระหว่างห้องสมุด ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- 5.5 กำหนดให้มีแผนงานและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมที่มีรูปแบบหลากหลายสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย
- 5.6 กำหนดให้มีแผนงานและจัดการฝึกอบรม หรือการพัฒนาบุคลากรห้องสมุดให้มีความรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เป็นประจำทุกปี
- 5.7 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินจัดกิจกรรมประหยัดพลังงาน และการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องตลอดปี

หมวดที่ 6

บทบาทของบุคลากรห้องสมุดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

แนวทางเชิงปฏิบัติ

- 6.1 กำหนดให้มีแผนงานการพัฒนาห้องสมุดสีเขียว โดยผู้บริหารห้องสมุด รวมทั้งรับฟังความเห็นจากบุคลากรและผู้รับบริการ เสนอให้ผู้บริหารระดับเหนือขึ้นไปทราบ และชี้แจงบทบาทด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ให้ผู้เกี่ยวข้อง บุคลากร ผู้รับบริการ และผู้ประกอบการรับทราบ
- 6.2 กำหนดให้มีแผนงานพัฒนาความรู้ให้กับบุคลากร โดยต้องเข้าร่วมการฝึกอบรม ประชุม สัมมนา หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และกำหนดภาระงานให้บุคลากรมีส่วนร่วมดำเนินงานในการจัดกิจกรรมและ/หรือการให้บริการสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม
- 6.3 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการขอความร่วมมือกับผู้ประกอบการ ที่ดำเนินการในอาคารห้องสมุดหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม และให้ความร่วมมือตามข้อกำหนดและเงื่อนไขการว่าจ้าง
- 6.4 กำหนดให้มีแผนงานและดำเนินการแจ้งให้ผู้รับบริการรับทราบนโยบายและขอความร่วมมือในการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

หมวดที่ 7

เครือข่ายและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

แนวทางเชิงปฏิบัติ

การเข้าร่วมเครือข่ายความร่วมมือห้องสมุดสีเขียว หรือเครือข่ายอื่น ๆ ในการจัดการความรู้หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การจัดการประชุม สัมมนา และ/หรือการเข้าร่วมประชุม สัมมนา ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

หมวดที่ 8

การประเมินคุณภาพห้องสมุดสีเขียวตามตัวชี้วัดที่กำหนด อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

แนวทางเชิงปฏิบัติ

- 8.1 การประเมินประสิทธิภาพการใช้พลังงานไฟฟ้าที่เหมาะสม
เช่น Energy Utilization Index (EUI)
- 8.2 ประเมินประสิทธิภาพการจัดการขยะ
เช่น ปริมาณขยะลดลง ร้อยละของปริมาณขยะที่นำมา reuse, recycle เพิ่มขึ้น
- 8.3 การประเมินประสิทธิภาพการจัดการน้ำเสีย
- 8.4 การประเมินประสิทธิภาพการจัดการมลพิษทางอากาศ
เช่น ไม่มีเรื่องร้องเรียนจากผู้รับบริการเกี่ยวกับสภาพอากาศและสภาพแวดล้อม
ภายในอาคาร จำนวนครั้งของการล้างระบบปรับอากาศต่อปี
- 8.5 การประเมินประสิทธิภาพการจัดการก๊าซเรือนกระจก
เช่น ร้อยละของการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์องค์กร
ต่อจำนวนผู้มารับบริการ

ดังนั้นการเป็นห้องสมุดสีเขียวจะส่งผลดีให้แก่ผู้รับบริการทุกคน และเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ตลอดจนเป็นวิธีที่สำคัญในการลดภาวะโลกร้อน เพื่อความสุขของทุกสรรพสิ่งบนโลกใบนี้ อย่างไรก็ตามการเป็นห้องสมุดสีเขียวไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการบริหารงานของผู้บริหารและบุคลากรของห้องสมุดเพียงเท่านั้นแต่ต้องการความร่วมมือจากผู้รับบริการทุกคน

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร ขอเชิญชวน นิสิต บุคลากร และประชาชนทั่วไปตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม เริ่มต้นที่จิตสำนึกของตนเอง โดยการกำหนดไว้ในใจของตนอยู่เสมอให้ประหยัดพลังงาน (ใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น) และรักธรรมชาติ อยากรักษาอยู่ ไม่ต้องการทำลายธรรมชาติ ดังนั้นเมื่อเราทำอะไรต้องคิดก่อนเสมอว่าประหยัดพลังงานหรือไม่ และธรรมชาติถูกทำลายเพิ่มขึ้นหรือไม่ เช่น ...คิดก่อนเสมอ เมื่อเปิด-ปิดแอร์ ไฟฟ้าแสงสว่าง เครื่องใช้ไฟฟ้าทุกชนิด ...คิดก่อนเสมอ เมื่อใช้น้ำดื่มและน้ำประปา ...คิดก่อนเสมอ เมื่อใช้ลิฟท์...คิดก่อนเสมอ เมื่อใช้กระดาษและวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ ...คิดก่อนเสมอ เมื่อใช้น้ำมัน

ขอเชิญชวนต่อด้วยประเด็นการรักษาสิ่งแวดล้อม ด้วยการคัดแยกขยะให้ถูกต้อง ลดปริมาณขยะ (reduce) การใช้ซ้ำ (reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (recycle) ด้วยกิจกรรมต่างๆของสำนักหอสมุด เช่น ประกวตคำขวัญที่ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ประกวตสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุใช้แล้ว การปลูกและดูแลรักษาต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียวและดูดซับก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น

ขอให้ทุกคนสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อโลกของเราและลูกหลานของเราในอนาคตค่ะ

เรียบเรียงโดย

ดร.ศิริวรรณ วิชัย

รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร
99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก 65000

 0 5596 2665

 www.lib.nu.ac.th

 @nulibrary

 @Libnu

ออกแบบโดย หน่วยประชาสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร